

ARAŞTIRMA / RESEARCH

Hemşirelikte Psikomotor Becerilerin Öğretiminde Senaryo Temelli Öğrenme: Bir Deneyim Paylaşımı

Scenario Based Teaching in Nursing Psychomotor Skills Education: Sharing of an Experience

Esra AKIN KORHAN, Doç. Dr.¹, Derya UZELLI YILMAZ, Dr. Öğr. Üyesi¹, Burcu CEYLAN, Dr. Öğr. Üyesi¹, Ayşe AKBIYIK, Araş.Gör.Dr.¹, Yasemin TOKEM, Prof. Dr.²

¹İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İzmir

²İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir

Kabul tarihi/Accepted: 25.05.2018

İletişim/Correspondence:

Derya UZELLI YILMAZ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Balatçık Kampüsü Çiğli Ana yerleşkesi, İzmir

E-posta: duzelli86@gmail.com

Özet

Amaç: Psikomotor beceri eğitiminin etkin yapılandırılması, hemşirelikte profesyonel kimlik gelişimi ve klinik öğretimde hasta güvenliğinin sağlanabilmesi açısından önemlidir. Bunu sağlamak için hemşirelik eğitiminde öğrencilerin interaktif öğrenme yöntemleri ile öğrenme sürecine katılmasını sağlayacak eğitim programları önem taşımaktadır. **Gereç ve Yöntem:** İnteraktif öğrenme yöntemlerinden biri olan senaryo temelli öğrenme, öğrencinin kendini senaryodaki role koyarak karşılaştıkları sorunları çözebilecek hedef ve davranışları gösterebilmesi temeline dayanan bir öğrenme yaklaşımıdır. Bu bağlamda, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı olarak psikomotor beceri eğitimi, demonstrasyon yöntemi ve video destekli öğretim yönteminin yanı sıra yenilikçi bir yaklaşım olan senaryo temelli öğretim ile gerçekleştirilmiştir. Hemşirelik Esasları dersini alan öğrencilerin (n=184) becerilerini değerlendirmede standardizasyonu sağlamak amacı ile objektif yapılandırılmış klinik sınav (OSCE) uygulanmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin (n=184) OSCE sınav ortalaması 76.13±11.74 puan olarak bulunmuştur. Sınav sonuçlarının daha önceki yıllar ile karşılaştırıldığında puan ortalaması olarak olumlu yönde değiştiği belirlenmiştir. Senaryo temelli beceri eğitiminin tamamlanmasının ardından öğrencilerden bu öğretim yöntemine ilişkin geribildirimler alınmış ve bu geribildirimler doğrultusunda 6 tema belirlenmiştir. **Sonuç:** Psikomotor becerinin öğretiminde kullanılan senaryo temelli öğrenmenin hemşirelik eğitimine katkıları olumlu yönde olmuştur. Senaryo temelli öğrenmeye ilişkin öğrencilerin geribildirimleri, senaryo temelli öğrenmenin hasta ile iletişimi başlatma, hastayı bütüncül olarak değerlendirme, klinik öncesi özgüveni artırma, bilgide kalıcılık sağlama ve karar verme becerisini arttırdığına yönelik ipuçları içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, hemşirelik eğitimi, psikomotor beceri, senaryo temelli öğrenme.

Abstract

Objective: Effective structuring of psychomotor skills training is important in terms of professional identity development in nursing and patient safety in clinical teaching. In order to achieve this, nursing education programs which will provide students participate in the learning process via interactive learning methods within the nursing education, are important. **Material and Method:** Scenario-based learning, which is one of the active learning methods, is a learning approach based on the ability of the student to demonstrate the goals and behaviours that can solve the problems they meet by putting themselves in the scenario role. Therefore, Department of Fundamentals of Nursing of the Department of Nursing in School of Health Sciences at İzmir Kâtip Çelebi University has performed psychomotor skills training with demonstration method and video assisted learning method as well as scenario based learning which is an innovative approach. For skill evaluation of the students who attended the course entitled Fundamentals of Nursing (n = 184), objectively structured clinical examination (OSCE) was performed with the aim of providing standardization. **Findings:** The mean OSCE score of the students (n = 184) was found to be 76.13±11.74. It was determined that the mean score changed positively when the test results were compared with the previous years'. After completion of the scenario-based skills training, feedback about this teaching method was received from the students and 6 themes were determined in response to these feedbacks. **Conclusion:** The contribution of scenario-based learning used in teaching psychomotor training to nursing education was positive. The feedback of students on scenario-based learning included tips for scenario-based learners as initiating the communication with the patient, assessing the patient holistically, increasing pre-clinical self-confidence, providing information retention and improving decision-making skills.

Keywords: Nursing, nursing education, psychomotor skill, scenario based learning.

Giriş

Hemşirelik eğitiminin amacı, öğrenciye bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanda temel bilgi, beceri ve tutumlar kazandırmak, bu kazanımların içselleştirilmesini ve davranış biçimine dönüştürülmesini sağlamaktır (Şen, 2012). Ancak son yıllarda hemşirelik öğrenci sayısının artması ile oluşan klinik alan yetersizliği, öğrencilerin bakım becerilerini geliştirme fırsatlarını sınırlamaktadır. Bu noktada beceri laboratuvarları, sınıf içi eğitim ile klinik arasında köprü görevi görerek öğrencileri hasta bakım ortamlarına hazırlamalıdır (Castanelli, 2009).

Beceri laboratuvarları gerçek klinik eğitim ortamlarının yerini alan değil tamamlayıcısı olan, öğrencilerin mesleki becerilerini kazandırmayı amaçlayan güvenli ve kontrol edilebilir ortamlardır (Öncü, 2014). Beceri eğitimleri geleneksel olarak demonstrasyon yöntemi ile sürdürülmekteyken, günümüzde hasta güvenliği ve hasta hakları kavramları ile ön plana çıkan humanity kavramı ile değişmiştir. Humanity, öğrencinin hastayla karşılaşmadan önce laboratuvar ya da simülasyon ortamında becerisini belirli bir düzeye kadar geliştirmesi ilkesidir. Buna göre öğrencilerin mesleki beceri laboratuvarında yetkinlik düzeyine ulaşması hedeflenirken, klinik eğitimde hastalar üzerinde eğitici gözetiminde yapılan uygulamalarla da yetkinliği pekiştirilir (Kolcu, vd., 2017).

Geleneksel yöntem olan demonstrasyon yöntemi ile gerçekleştirilen psikomotor beceri öğretimi temel uygulama becerisi kazandırmada mutlaka kullanılması gereken bir öğretim yöntemi olmakla birlikte literatürde bu yöntemin bireysel hasta bakımını ön planda tutarak eleştirel düşünme, karar verme gibi profesyonel davranışları kazandırmada yetersiz kalabildiği belirtilmiştir (Ulric & Mancini, 2013). Bu nedenle öğrencilere kazandırılması istenen hedeflere ulaşılabilmesi için farklı öğretim yöntemleri kullanılmaktadır. Bu tekniklerden biri olan simülasyon, öğrencilere kliniğe çıkmadan önce uygulama becerilerini geliştirebilecekleri gerçeğe yakın bir ortam sağlamaktadır.

Hemşirelik eğitiminde simülasyon yönteminin kuramsal çerçevesi, Jeffries tarafından tanımlanmıştır. Jeffries, simülasyon uygulamalarını eğitim süreçlerine dahil edilmesindeki temel noktanın öğrencinin seviyesine uygun simülasyon yönteminin seçilmesi olduğunu belirtmektedir. Temel uygulama becerisi, düşük gerçekli manken ya da parça görev öğreticileri ile hazırlanan düşük gerçekli simülasyonlar ile sağlanabilmektedir. Yüksek gerçeklikteki simülatörler, öğrenim sürecinin başlangıcındaki öğrenciler için zorlayıcı olabilmektedir. Öğrencileri ilk olarak düşük gerçekli simülasyon ortamları ile tanıştırmak, eğitimlerinin ileriki yıllarında gerçekleştireceği karmaşık durumlar ve yüksek gerçekli simülasyonlar ile karşılaşmadan önce pratik yapmalarını sağlayacaktır (Jeffries, 2015).

Ülkemizde öğrenci hemşirelerini klinik ortama hazırlamak için simülasyona dayalı eğitim güncel bir öğretim yaklaşımı olup, konuyla ilgili deneyimlerin ve çıktıların paylaşıldığı çalışma sayısı artmaktadır. Yapılan çalışmalarda kullanılan simülasyon uygulamaları kapsamında; yüksek gerçekli simülatörlerin, simüle ve standart hastaların kullanıldığı ve uygulamaya katılan öğrencilerin simülasyona ilişkin görüşlerinin ise olumlu yönde olduğu görülmektedir (Karadağ, Çalışkan & İşeri, 2015; Karadağ, Çalışkan & İşeri, 2016; Terzioğlu vd., 2012; Terzioğlu et al, 2016; Unver, et

al, 2013; Sarmasoğlu, Dinc & Elcin, 2016; Tuzer, Dinc, Elcin, 2016).

“Psikomotor becerinin öğretiminde senaryo temelli öğrenme öğrencilerin gerçeklik hissini yaşamasında önemlidir”

Tüm bu nedenler, hemşirelik eğitiminde simülasyon uygulamalarının ve araçlarının hemşirelik eğitim sürecine dahil edilmesi gerekliliğini göstermektedir. Ancak simülasyon laboratuvarlarının kurulması için gerekli maliyet, öğrenci sayısının fazla olması, planlama ve uygulama süreci açısından zaman alıcı olması, yöntemin hemşirelik eğitim sürecinin her seviyesine entegrasyonu sınırlamaktadır. Hemşirelikte psikomotor beceri öğretimde kullanılan geleneksel öğretim yöntemlerinin beceri kazanımında eksik kaldığı düşünüldüğünde, eğitimciler farklı öğrenme yöntemlerine yönelmelidir. Bu yöntemlerden birisi de senaryoya dayalı öğretim yöntemidir. Senaryo temelli öğrenme (STÖ), gerçekleştirilmesi beklenen hedef ve davranışların belirlenen uygun bir senaryo çerçevesinde, öğrencinin kendini oyuncu yerine koyarak karşılaştığı problemleri çözebilecek hedef ve davranışları gösterebilmesi temeline dayanan bir öğrenme modelidir. Bu bağlamda öğrenciye sahip olduğu bilgileri gerçek yaşam örnekleri yaşayarak kullanma olanağı sağlamaktadır (Özsevgeç, 2011; Özsevgeç & Kocadağ, 2013).

Hemşirelik eğitimde senaryoya dayalı öğretim ile ilgili yapılan araştırmalarda bu yöntemin uygulanmasının; öğrencilerin özgüveni, iletişim becerisi ile akademik başarısını arttırdığı, öğrenmeye karşı tutumunu ve motivasyonunu olumlu yönde etkilediği bildirilmektedir (Himes, Ravert & Tingey, 2009; Uysal, 2016). Yukarıda belirtilen nedenler de göz önüne alındığında, temel psikomotor becerilerin öğretiminde kullanılan demonstrasyon yöntemi ve simülasyon yönteminin uygulanabilir yönlerini içeren farklı bir öğretim yönteminin denenmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu doğrultuda literatür incelenmiş ve psikomotor beceri öğretiminin yenilikçi bir yaklaşım olan senaryo temelli öğrenme ile gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Hemşirelik Esasları Dersi kapsamında yürütülen psikomotor beceri öğretiminde demonstrasyon ve video destekli öğretim yöntemi 4 yıldır kullanılmakta ve beceri performanslarının etkin bir şekilde değerlendirilmesi için de objektif yapılandırılmış klinik sınav (OSCE) yapılmaktadır (Korhan, Tokem, Yılmaz & Dilemek, 2016). Kullanılan bu öğretim yöntemlerinin yanında bu makalede, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında uyguladığımız senaryo temelli beceri eğitiminin yöntemlerinin ayrıntıları paylaşılacaktır.

Senaryo Temelli Öğrenme (STÖ)

Senaryo temelli öğrenme ile gerçek durumlar sınıf ortamına taşınarak, öğrencilere bir problem üzerinde çözüm yolları bulabilmeleri ve edinmiş oldukları bilgi birikimlerini kullanarak problemi çözmeleri veya çözüm için gerekli bilgi eksikliklerinin farkına varma ve bu bilgi eksikliklerini gidermek için araştırma yapma imkânı verilmektedir (Özsevgeç & Kocadağ, 2013).

STÖ’de temel nokta, senaryonun konusunun öğrencinin gerçek bir durumla karşı karşıya olduğunu hissettirecek

şekilde önceden belirlenmesidir. Senaryo hazırlanırken öğrencinin var olan bilgilerini kullanabilmesine ve bilginin pekiştirilmesine olanaksızlanmalıdır. Rotem (2004), senaryo temelli eğitim sürecinde her öğrencinin performansının eğitimci tarafından izlenerek değerlendirilmesi gerektiği, bu sırada sınıf içerisindeki diğer öğrencilerin de her bir öğrencinin performansını izlemesini ve mutlaka geribildirim süreci ile tamamlanmasını gerektiğini belirtmiştir. Jeffies (2015), bir simülasyon etkinliğini; öğrenme hedeflerine uygun gerçeklik içeren, gerçek deneyimleri hissettiren senaryoları doğrultusunda öğrencinin problem çözme becerisini ortaya koyabildiği, öğrencinin simülasyonun her basamağında destek gördüğü ve yaptığı uygulama sonrasında geribildirim alabildiği bir öğretim yöntemi şeklinde tanımlamıştır. Bu açıdan bakıldığında simülasyon ile senaryo temelli öğrenmenin ortak yönleri olduğu görülmektedir. Simülasyon ile öğrenmede, sergilenen rolün nasıl yerine getirileceği belirli temellere bağlanmış olup öğrencinin buna uygun davranması beklenmektedir (Taşpınar, 2004). STÖ ise, senaryo ve öğrencinin bürüneceği kimlik öğrenciye sunulur, öğrenci varolan durumu ve verileri değerlendirerek kendi seçimlerini kendisi belirlemektedir. Bu noktada bu iki öğrenme modeli birbirinden temel öğeleri itibarıyla ayrılmaktadır. Bu bilgiler ışığında, hemşirelik eğitiminin amaçları doğrultusunda kullanılan STÖ'nün psikomotor beceri öğretiminin gerçekleştirildiği laboratuvar uygulamalarında öğrencilerin grup etkinlikleri ile etkileşimlerini sağlayarak bilgiye ulaşmasına ve bilgiyi yapılandırarak öğrenmeyi gerçekleştirmesine yardımcı olabilecek bir yöntem olduğu düşünülmektedir.

“Psikomotor becerinin öğretiminde senaryo temelli öğrenme öğrencilerin karar verme becerisini geliştirmede önemlidir”

Senaryo Temelli Beceri Öğretimi (STÖ)'nin Hemşirelik Esasları Dersi'ne Uygulanışı

Hemşirelik Esasları dersi, Üniversitemizin Hemşirelik Bölümü'nün lisans müfredat programının, birinci yılında ve bahar döneminde yer almaktadır. Hemşirelik Esasları Dersi'nin teorik eğitiminde anlatım, video destekli öğretim, laboratuvar uygulamasında; düşük gerçekli mankenler ve parça görev öğreticileri ile anlatım ve demonstrasyon yöntemi, klinik uygulamasında ise bireysel gelişim dosyası (portfolyo) hazırlama, grup tartışmaları, vaka sunumları, seminer sunumları gibi öğretim yöntemleri kullanılmaktadır. Üniversitemizde Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları dersi kapsamında yürütülen laboratuvar uygulamaları, iki adet beceri laboratuvarında gerçekleştirilmektedir. Beceri laboratuvarlarında, on üç adet düşük gerçekli manken bulunmaktadır. Beceri laboratuvarları, hasta yatakları, etajerler ve sandalyelerin yer aldığı hasta odası görünümünde olup, 13 adet box ile birbirinden ayrılmaktadır. Öğrenciler, o yılki Hemşirelik Esasları dersine kayıtlı öğrenci sayısına göre 13 gruba ayrılmaktadır. Her bir grupta yaklaşık 14 -15 öğrenci bulunmaktadır.

Üniversitemizde 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Hemşirelik Esasları dersi laboratuvar uygulamalarında uyguladığımız STÖ yöntemine ilişkin gerekli izinler alınmıştır. STÖ yönteminin uygulanması, hazırlık ve uygulama aşaması olarak iki adımda gerçekleştirilmiştir. Aşağıda senaryo temelli beceri öğretimine ilişkin ayrıntılar, başlıklar halinde sunulmuştur.

1.Hazırlık aşaması

Hazırlık aşaması, öğretim elemanı/mentör hazırlıkları, öğrenci hazırlıkları, Hemşirelik Esasları dersi kapsamında öğretimi gerçekleştirilen becerilere ait öğrenme hedeflerinin oluşturulması, senaryoların ve geribildirim planının hazırlanmasını içermektedir.

Öğretim elemanı/mentör hazırlıkları:

Öğretim elemanlarının eğitim sürecinin içerisinde kullanılacak yeni bir yöntemle ilişkin bilgi, beceri ve deneyime sahip olması gerekmektedir (Güngörmez, Akgün & Duruk, 2016).). Bu bağlamda Anabilim Dalımızda senaryoya dayalı eğitim sürecine karar verilmesinin ardından laboratuvar sürecinde destek verecek öğretim elemanı ve mentörlere tüm gün sürecek bir eğitim planlanmıştır. Anabilim dalında içerisinde eğitim verecek öğretim elemanlarının simülasyon ve senaryo yazma sürecine ilişkin uzmanlığı ya da simülasyon ve senaryo yazma sürecine ilişkin kurs/ eğitime katılımı bulunmaktadır. Eğitim programının içeriği; simülasyon ve senaryo temelli öğretime entegrasyonu, simülasyon ve senaryo temelli öğretimin kuramsal yönü, öğrenme hedefleri doğrultusunda senaryo yazım süreci ve geribildirim sürecini içermiştir. Tüm bu teorik bilginin ardından beceri laboratuvarında senaryo temelli öğretim ile ilişkin örnek uygulamalar yapılmıştır.

Öğrenci Hazırlıkları

Anabilim Dalımızda senaryo temelli öğretim sürecine karar verilmesinin ardından öğrenciler ile toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda öğrencilere senaryo temelli öğretimin amacı açıklanmış, beceri laboratuvarları, kullanılacak ekipmanlar tanıtılmış ve öğrencilerin soruları yanıtlanmıştır. Öğrencilere laboratuvar uygulamaları öncesinde, anabilim dalımız tarafından her bir beceriye ilişkin hazırlanmış olan videoları izleyerek gelmesi gerektiği bilgisi verilmiştir. Öğrencilerin kendi grubunda uygulamasını bireysel olarak gerçekleştireceği, grupta yer alan arkadaşlarının geribildirimlerini alacağını ve ardından öğretim elemanının geribildirim vereceği bilgisi verilmiştir. Öğrencilere ayrıca istediği takdirde uygulama yaparken bireysel telefonuna arkadaşı tarafından video kaydına alınabileceğine ilişkin bilgi de verilmiştir.

Öğrenme hedeflerinin oluşturulması:

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin amaçlı ve planlı olması, öğrencilerin öğrenmelerinin etkililiği açısından önem taşımaktadır. Hedefler ise faaliyetlerin amaçlı ve planlı bir şekilde yürütülmesinde en temel unsuru oluşturmaktadır (Bilen, 2002). Öğrenme hedeflerini belirlemenin, öğretim ortamını düzenleme ya da öğretim yaklaşımlarını belirleme konusunda etkinlik düzeyini arttırdığı bilinmektedir (Anderson, 2005). Literatürde senaryoya dayalı eğitim ve simülasyon gibi interaktif öğretim yöntemlerinde öğrencilerin seviyesi ve öğrenme alanına özel amaçlar gibi faktörlerin göz önünde bulundurulduğu 3-5 öğrenme hedefinin uygun olduğu belirtilmektedir (Ulric & Mancini, 2013).

Psikomotor alan zihin ve kas eşgüdümü gerektiren becerilerin baskın olduğu öğrenme alanıdır. Her psikomotor davranışta bilişsel ve duyuşsal bir süreç de söz konusudur. Bu nedenle psikomotor bir beceriye yönelik hedefler diğer öğrenme alanlarını da kapsamalıdır (Bilen, 2002). Bu bilgiler doğrultusunda Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı öğretim elemanları tarafından; Asepsi-Enfeksiyon

Kontrolü, Yaşam Bulguları, Yatak Başı Hasta Bakımı, Sıcak ve Soğuk Uygulamalar, Vücut Mekaniği ve Hareket Sistemi Uygulamaları, İlaç Uygulamaları, Solunum Sistemi Uygulamaları, Sindirim Sistemi Uygulamaları, Üriner Sistem Uygulamaları ve Boşaltım Sistemi Uygulamaları başlıklı konu içeriklerinde yer alan becerilere yönelik öğrenme hedefleri belirlenmiştir.

Senaryoların hazırlanması:

Senaryoya dayalı eğitim ve simülasyon gibi interaktif öğretim yöntemlerinin önemli adımlarından birini klinik senaryoların hazırlanması oluşturmaktadır. Ünver ve Başak (2016)'ın belirttiğine göre klinik senaryo; "problem çözme, kritik düşünme, karar verme ve diğer karmaşık zihinsel becerileri barındıran öğrenme aktiviteleri dizisini içeren gerçek hayat durumlarına dayalı modeller" olarak tanımlanmaktadır (Nadolski et al., 2008; Ünver ve Başak (2016). Senaryo geliştirme, kanıtları ve profesyonel standartları kapsamakla birlikte yaratıcı bir sürecin parçasıdır. Basit bir senaryo şablonu kullanmak, eğitimcilerin hikaye örüntülerini oluşturmasına yardımcı olmaktadır (Ulric & Mancini, 2013). Bu nedenle öncelikle Ünver ve Başak (2016) tarafından geliştirilen şablonlardan yararlanılarak standart bir şablon hazırlanmıştır. Şablonu oluştururken öğrenci düzeyi göz önünde bulundurulmuştur. Senaryo yazım süreci; yazım, geçerliliğin sınanması, gerekli düzeltmelerin yapılması, pilot uygulama ve yeniden düzeltmelerin yapılması aşamalarından geçerek son halini almaktadır (Ünver ve Başak, 2016). Bu amaçla senaryo yazımı için Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı öğretim elemanları tarafından planlama yapılmış, öncelikle senaryoyu yazan sorumlu kişi gruba kendi senaryosunu sunarak görüşlerini almıştır. Görüşüne başvuru alan kişilerin simülasyon ve senaryo yazma sürecine ilişkin uzmanlığı ya da simülasyon ve senaryo yazma sürecine ilişkin kurs/eğitime katılımı bulunmaktadır. Gerekli düzenlemelerin ardından her bir beceriye ait pilot uygulama ile beceri süreleri belirlenmiş, toplamda 78 adet senaryo hazırlanmıştır.

Geribildirim sürecine yönelik hazırlık:

Etkili geribildirim beceri eğitimin temel ögesi oluşturur. Geribildirim, öğrenenin performansını geliştirmek için öğrencinin gözlenen performansı ile standart performansın karşılaştırılması ile ilgili özellikli bilgidir. Sık ve açık geribildirim öğrencilerin daha etkin olmasını ve eğitim sürecine daha fazla katılımını sağlamaktadır (Ulric & Mancini, 2013). Öğretim elemanı geribildirimini yanında öğrencilere akranlarını değerlendirme fırsatı vermek, bağımsız öğrenenler haline gelmek için ihtiyaç duydukları becerilerde pratiklik kazandırmaktadır. Öğrenciler akran değerlendirmesi sayesinde kendilerini değerlendirme fırsatı bularak, arkadaşlarının çalışmalarını kendi çalışmaları ile kıyaslayarak alternatif bir bakış açısı kazanabilirler. Birçok öğrenci birbirlerinin çalışmalarını değerlendirirken kendi öğrenmelerinin geliştirdiğini bildirmiştir (Chong, Goff & Dej, 2012). Bu noktada senaryo temelli öğrenme sürecinde geribildirim verme önce öğrencinin gerçekleştirdiği uygulamaya ilişkin kendini değerlendirmesini, ardından akran geribildirimini ve son olarak da öğretim elemanı geribildirimini içermiştir.

Öncelikle Ünver ve Başak (2016) tarafından geliştirilen şablonlardan yararlanılarak geribildirim sürecine ilişkin standart bir şablon oluşturulmuştur. Bu şablon senaryo temelli öğrenme eğitimi sırasında tüm öğretim elemanları/

mentörler ile paylaşılmış ve örnek bir geribildirim uygulaması gerçekleştirilmiştir.

2.Uygulama Aşaması

Senaryo temelli öğrenme süreci ile hazırlıkların tamamlanmasının ardından laboratuvar uygulama süreci başlamıştır. Hemşirelik Esasları ders içeriğinde yer alan o gün ki konuya ilişkin olarak standart bir plan oluşturulmuştur. Laboratuvar da 25 kişilik öğrenci grubu olacak şekilde ortak anlatım düzeni kurulmuştur. Ortak anlatım, demonstrasyon yöntemi ile her bir beceriye ilişkin hazırlanan senaryo doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Ortak anlatım, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı öğretim elemanı tarafından gerçekleştirilen örnek uygulamayı düşük gerçekli manken üzerinde belirli bir senaryo doğrultusunda gerçekleştirmesini içermiştir. Bu süreç içerisinde öğrencilere o gün ki konuya ilişkin öğrenme hedefleri açıklanmış, öğrencilerin soruları yanıtlanmış ve gerekli yerlerde tekrarlı uygulamalar yapılmıştır. Ortak anlatımının tamamlanmasının ardından öğrenciler 7-8 kişi olacak şekilde gruplarına ayrılmıştır.

Gruplarda yer alan her öğrencinin öncelikle ilgili beceriye ilişkin hazırlanan senaryoyu okuması ve belirtilen süre içerisinde düşük gerçekli manken üzerinde uygulamasını gerçekleştirmesi istenmiştir. Bu süreç içerisinde öğrencinin kaygılanması ya da beceri adımını unutması durumunda öğretim elemanı öğrenciye destek ve ipucu vermiştir. Laboratuvar uygulaması sırasında öğrencinin beceri tamamlanmasının ardından öğrencinin kendini değerlendirmesine fırsat verilmiş ve laboratuvar grubunda yer alan öğrenciler beceriyi gerçekleştiren arkadaşına geribildirim vermiştir. Son olarak uygulama sırasında tüm öğrencilerin performansları öğretim elemanı tarafından izlenmiş ve gerçekleştirdiği uygulamaya ilişkin öğrenciye geribildirim verilmiştir.

Beceri Performanslarının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin beceri performansları, Hemşirelik Esasları ders programı içerisinde yer alan tüm konuların teorik anlatımı ve laboratuvar uygulamasının ardından OSCE sınav yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. OSCE sınavı ile değerlendirilecek beceriler ile "Ventrogluteal Bölgeden İntramüsküler Enjeksiyon Uygulama", "Nazotrakeal Aspirasyon Uygulama" ve "Periferik İntravenöz Kateterizasyon Uygulayarak İntravenöz Sıvı Tedavisi Başlatma" olarak belirlenmiştir. Sınava girecek öğrenci sayısı, kullanılacak malzeme miktarı ve yararlanılacak düşük gerçekli manken sayıları göz önünde tutularak sınav süreleri, istasyon sayıları ve sınavın aynı anda kaç koldan yürütüleceği netleştirilmiştir. Sınavda becerilerin değerlendirilmesi için eğitimciler tarafından yapılandırılmış kontrol listeleri oluşturulmuştur. Sınav ortamı olan beceri laboratuvarının fiziki koşulları düzenlenmiş ve sınav düzeni oluşturulmuştur. Kontrol listeleri üç beceriye ait işlem adımlarını içermiş, her bir işlem adımı "Gerçekleştirdi" "Kısmen Gerçekleştirdi" ve "Gerçekleştiremedi" şeklinde değerlendirilmiş ve her biri işlemin özelliği dikkate alınarak puanlanmıştır. Yapılandırılmış Kontrol Listeleri, 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Her bir uygulama için alınacak minimum puan bir, maksimum puan ise 100'dür. OSCE sınavı 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı Bahar Döneminde Hemşirelik Esasları dersini alan 183 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılı Bahar Döneminde Hemşirelik Esasları dersini

alan 168 öğrencinin OSCE sınav ortalaması 72.31 puan iken, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında 76.13 puan olarak bulunmuştur. Öğrencilerin OSCE beceri puan ortalamalarının 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılına göre olumlu yönde arttığı belirlenmiştir.

Senaryo Temelli Beceri Öğretimine İlişkin Öğrenci Değerlendirmeleri

Senaryo temelli beceri eğitiminin tamamlanmasının ardından öğrencilerden bu öğretim yöntemine ilişkin geribildirimler alınmış ve bu geribildirimler Anabilim Dalı Öğretim Elemanları tarafından bağımsız olarak okunmuş ve kavramsallaştırılmıştır. Ortaya çıkan kavramsal kodlar mantıklı bir şekilde düzenlenip, veriyi açıklayan temalar saptanmıştır.

Öğrencilerin vermiş olduğu yanıtlar "gerçeklik hissini yaşama", "öğrenmeyi olumlu etkileme", "eksikleri düzeltmeyi sağlama", "hastayı bütüncül olarak ele almayı öğretme", "özgüveni arttırma", "klinik uygulamaya hazırlama" şeklinde gruplandırılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Senaryo Temelli Beceri Öğretimine İlişkin Öğrenci Değerlendirmeleri

TEMALAR	BAZI ÖĞRENCİ İFADELERİ
Gerçeklik hissini yaşama	"Senaryoyu okuduğumda kendimi gerçekten bir hemşire gibi hissettim ne yapmam gerektiğine karar vermeliydim"
Öğrenmeye olumlu etki	"Senaryo ile hastayı zihnimde canlandırabildim, maket sanki gerçekti" "Bu uygulamalarla derste anlatılanların gerçeğini yaşamıştık bu da unutmayı engelliyor, bu yüzden öğrendiklerim kalıcı oldu"
Eksikleri düzeltmeyi sağlama	"Derste öğrendiklerimiz pekişti, yaptığım mesleğin önemini anladım" "Hocamdan ve arkadaşarımdan aldığım geribildirimler sayesinde yaptığım yanlışların farkına vardım,"
Hastayı bütüncül olarak ele almayı öğrenme	"Derste anlamışım diye düşündüklerimi burada yapamadım eksiklerimi klinik uygulamaya öncesinde görmek çok iyi oldu" "Senaryolar ile uygulama yaparken hastane ortamına gitmeden sanki oradaydım, sadece işlemi yapmak değil görevim, hastayı bütüncül olarak değerlendirmemi sağladı"
Özgüveni arttırma	"Hastayı anlamak, ismi ile hitap etmek bunlar çok önemli. Bunun bilincine vardım" "Ben senaryo ile yaptığımız laboratuvar uygulamaları ile kendimi hastane ortamına artık hazır hissediyorum"
Klinik uygulamaya hazırlama	"Senaryolar ile uygulamalar heyecanımı kontrol altına almamı sağladı, yapacağım uygulamalar için deneyim kazandık" "İlk uygulamalarda çok tedirgindim ama uygulamalar bittiğinde kliniğe hazırım" "Gruptaki arkadaşarıma geribildirim vereceğim için arkadaşarımla uygulamaları daha dikkatli izledik. Bu nedenle bu tekrarlar bizi klinik uygulamalara hazırladı"

Senaryo temelli öğrenmeye ilişkin öğrencilerin geribildirimleri senaryo temelli öğrenmenin hasta ile iletişimi başlatma, hastayı bütüncül olarak değerlendirme, klinik öncesi özgüveni arttırma, bilgide kalıcılık sağlama ve karar verme becerisini arttırdığına yönelik ipuçları içermektedir. Öğrenciler senaryo temelli öğrenme aracılığıyla gerçek sağlık bakım ortamlarına benzer senaryolar ile gerçeğe yakın uygulama yapma şansı yakalamıştır. Bu doğrultuda beceri öğretiminde kullanılan

senaryoların, öğrencilerin klinikte karşılaşabilecekleri durumlara yakın olması sayesinde öğrencilerin heyecanını azaltmış olduğunu ve uyumunu kolaylaştırdığını göstermektedir.

Sonuç

Hemşirelik eğitimi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme alanlarını kapsayan bir öğrenme sürecini içermektedir. Bu nedenle hemşirelik eğitiminde öğrencilerin interaktif öğrenme yöntemleri ile öğrenme sürecine katılmasını sağlayacak eğitim programlarına yönelik deneyimler önem taşımaktadır. Üniversitemiz hemşirelik bölümünde psikomotor beceri öğretiminin STÖ gibi yenilikçi öğretim yöntemleri ile gerçekleştirilmesinin, öğretimin niteliğini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Öğrencilerden alınan geribildirimler de bu düşüncelerimizi destekler niteliktedir. Bu bağlamda, öğretim elamanları ve öğrenciler tarafından alınan geribildirimler doğrultusunda gelecek yıllarda gerçekleştirilecek beceri laboratuvar uygulamalarının senaryo temelli öğrenmeye yönelik olarak düzenlenmesine ilişkin planlanmalar ve çalışmalar yapılmaktadır.

"Psikomotor beceri sürecinde etkili geribildirim verme öğrencilerin motivasyonunu arttırmada önemlidir"

Alana Katkı

Uygulanan senaryo temelli öğrenmenin hemşirelikte psikomotor beceri eğitimine katkı sağladığı ve yapılacak yeni uygulamalara rehberlik ettiği düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması

Bu makalede herhangi bir nakdi/aynı yardım alınmamıştır. Herhangi bir kişi ve/veya kurum ile ilgili çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Anderson, LW. (2005). Objectives, evaluation, and the improvement of education. *Studies in Educational Evaluation*, 31 (2-3): 102-113.
- Bilen, M. (2002). Plandan uygulamaya öğretim. Ankara: Anı yayıncılık.
- Castanelli, DJ. (2009). The rise of simulation in technical skills teaching and the implications for training novices in anaesthesia. *Anaesth Intensive Care*, 37(6): 903-910.
- Chong, MR., Goff, L., Dej, K. (2012). Undergraduate essay writing: Online and face-to-face peer reviews. *Collected Essays on Learning and Teaching*, 5: 69-74.
- Güngörmez, HG., Akgün, A., Duruk, Ü. (2016). Senaryo tabanlı öğrenme yoluyla öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi. *International Journal of Social Science*, 48 (2): 459-475.
- Himes, D., Ravert, P., Tingey, C. (2009). Engaging nursing students in the fundamental skill lab: scenario based simulations. *Clinical Simulation in Nursing*, 5(3): 140-147.
- Jeffries, P. (2015). The NLN Jeffries simulation theory. USA; Lippincott Williams & Wilkins.
- Karadağ, M., Çalışkan, N., İşeri, Ö. (2016). Effects of case studies and simulated patients on students' nursing care plan. *Int J Nurs Knowl*, 27(2):87-94.
- Karadağ, M., Çalışkan, N., İşeri, Ö. (2015). Simüle hasta kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 5(1): 36-44.
- Kolcu, G., Başaran, Ö., Sandal, G., Saygın, M., Aslançoç, R., Baş, FY, vd. (2017). Mesleki beceri eğitim düzeyi: Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi deneyimi. *Smyrna Tıp Dergisi*, 3: 7-14.
- Korhan, E.A., Tokem, Y., Yılmaz, D.U., Dilemek, H. (2016). Hemşirelikte psikomotor beceri eğitiminde video destekli öğretim ve OSCE uygulaması: Bir deneyim paylaşımı. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1): 35-37.

- Nadolski, R.J., Hummel, H.G., Van Den Brink, H.J., Sloomaker, A., Kurvers, H.J., Storm J. (2008). A methodology and toolkit for developing serious games in higher education. *Simulation & Gaming*, 39(3): 338-352.
- Öncü, S. (2014). Klinik beceri eğitimlerinin değerlendirilmesinde CIPP modeli örneği. Doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Özseveç, L.C., Kocadağ, Y. (2013). Senaryo Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Öğrencilerin Kalıtım Konusundaki Yanılgılarının Giderilmesi Üzerindeki Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3): 83-96.
- Özseveç, T. (2011). Computer literacy of Turkish preservice teachers in different teacher training programs. *Asia Pacific Education Review*, 12(1): 13-21.
- Sarmasoğlu, S., Dinc, L., Elcin, M. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin klinik beceri eğitimlerinde kullanılan standart hasta ve maketlere ilişkin görüşleri. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 13(2): 107-115.
- Şen, H. (2012). Hemşirelikte psikomotor beceri öğretiminde rehber ilkeler: Kalp masajı örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 5(4): 180-184.
- Taşpınar, M. (2004). Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri. Ankara: Nobel Basımevi.
- Terzioğlu, F., Kapucu, S., Özdemir, L., Boztepe, H., Duygulu, S., Tuna, Z., et al. (2012). Nursing students' opinions about simulation method. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 19(1):16-23.
- Terzioğlu, F., Yücel, Ç., Koç, G., Şimşek, Ş., Yaşar, B.N., Şahan, F.U., et al. (2016). A new strategy in nursing education: From hybrid simulation to clinical practice. *Nurse Education Today*, 39: 104-108.
- Tuzer, H., Dinc, L., Elcin, M. (2016). The effects of using high-fidelity simulators and standardized patients on the thorax, lung, and cardiac examination skills of undergraduate nursing students. *Nurse Education Today*, 45 (2016):120-125.
- Ulric B, Mancini B. Mastering Simulation: A Handbook for Success. In: Teresa NG, Lori L, eds. Creating effective simulation environments. 1st ed. USA: Sigma Theta Tau International; 2013.
- Unver, V., Başak, T., İyigün, E., Taştan, S., Demiralp, M., Yıldız, D., et al. (2013). An evaluation of a course on the rational use of medication in nursing from the perspective of the students. *Nurse Education Today*, 33(11):1362-1368.
- Uysal, N. (2016). Improvement of nursing students' learning outcomes through scenario-based skills training. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 24 (2790): 1-8.
- Unver V, Başak T. (2016). Simülasyona dayalı eğitimde senaryo yazma süreci. *Türkiye Klinikleri Cerrahi Hemşireliği Özel Sayısı*, 2(1):70-78.